

Jak to vidí nevidomý aneb čeština pravděpodobně na odchodu

MARTIN ADÁMEK,
RADANA METELKOVÁ SVOBODOVÁ

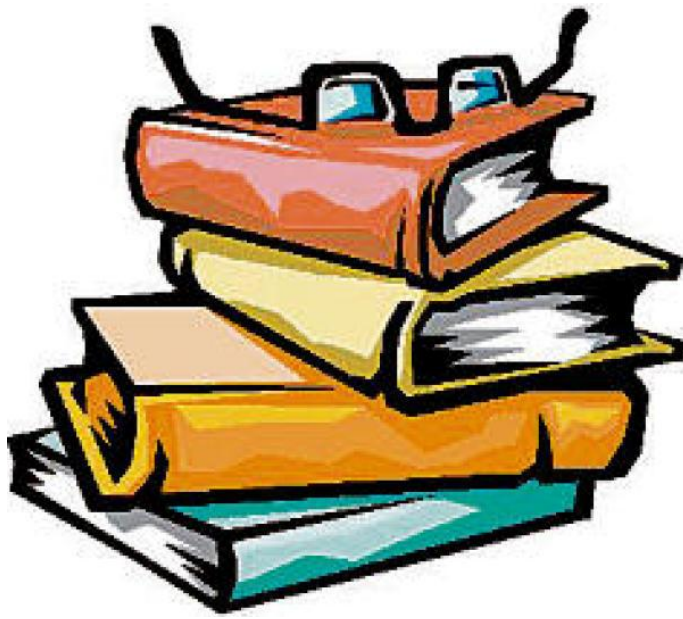
Asi každému z nás se někdy stalo, že názor druhého člověka mu tzv. otevřel oči. Je ale možné, aby při otevírání očí byl nápomocen i člověk nevidomý? Začneme-li přemýšlet nad odpovědí, možná je na místě vybatvit si aktuální reklamu z televize, kde vystupuje člověk „s poruchou létání“. Upozorňuje nás na nešetrný způsob pomoci, kterou se někdy pokoušíme postiženým lidem dopřát. Mnohdy si však neuvědomíme, že i my – zdravotní jedinci – můžeme pomoci „jiné podoby“ přijímat od lidí s jakýmkoli postižením.

Ale od začátku! V říjnu roku 2010 začal na Přírodovědecké fakultě Ostravské univerzity v Ostravě být řešen projekt ESF – Operační program Vzdělávání pro konkurenceschopnost, jehož název zní Kompetence absolventů OU zaměřené na rovnost příležitostí na trhu práce a je registrován pod číslem CZ.1.07/2.2.00/15.0456. V jeho rámci byly zavedeny nové disciplíny, které si kladou za cíl studentům se specifickými potřebami zjednodušit a usnadnit vysokoškolské studium. Jedním z předmětů jsou i Kapitoly z praktické češtiny, jež se primárně zaměřil na shrnutí středoškolských znalostí zejména z oblasti pravopisu mateřského jazyka,

aby studenti neměli problémy například při psaní odborného textu. Společně se studenty jsme se nejprve zamýšleli nad naší mateřštinou, nad její současnou podobou a nad jejím vývojem. A protože vznikly práce nadmíru kvalitní a myšlenkově hluboké, nemohli jsme se smířit s tím, že bychom je dále nějak nešířili. Z toho důvodu dále prezentujeme práci nevidomého studenta Martina Adámka, který souhlasil s jejím zveřejněním.

„Každý jazyk je něčím výjimečný a nejinak je tomu u našeho jazyka mateřského. Nejsou sice jazykovědec a rozbor ostatních jazyků raději přenechám zkušenějším. V případě češtiny si však za svým názorem stojím. Nebudu zde rozebírat pravopis či gramatiku, vezmu to spíše z té obecné roviny. Obecnou rovinoou myslím její každodenní používání. Slyšíme ji prakticky od rána do večera a valí se na nás ze všech stran. Když se ale někdy člověk zastaví a zaposlouchá, neubrání se otázce, zda se stále ještě jedná o naši starou dobrou češtinu.“

Když před dvaadvaceti lety padla železná opona a my jsme se otevřeli světu, otevřeli jsme se zároveň přívalu nových a nám dosud neznámých výrazů a všelijakých slovních obrátů. I kdybychom v kodifikačních příručkách hledali od rána do večera, nebyli bychom

Ilustrační kresba: archiv

úspěšní. Nastala demokracie a ušetřena nezůstala ani naše mateřština. Angličtina je jazyk, který se u nás velmi rychle zabydlel, a převzaté výrazy vystřídal výrazy, které zde do té doby měly neotřesitelnou pozici. A proč neotřesitelnou? Protože byly spisovné a s jejich nalezením nebyl ve slovnících či pravopisných pravidlech nejmenší problém. Jenže světové výrazy zněly přeci jen světověji...

Ve sportu se tak najednou z trenérů stali „kauči“, z útoč-

níků „forvardi“, z obránců „beci“, zástupci ředitelů byli povýšeni na „víceprezidenty“, obchodní vedoucí byli pasováni na „manažery“, místo tiskových konferencí se konaly „brífingy“, pohled z očí do očí vystřídal „fejs tu fejs“ a v tomto duchu bych mohl pokračovat dál a dál. Všechny tyto výrazy se začaly běžně používat ve sdělovacích prostředcích a člověk najednou začínal mít pocit, že pokud je nezačne používat taky, nebude tzv. „in“.

Anglické výrazy se v podstatě staly součástí češtiny, češtinu však ve skutečnosti pomalu vytlačovaly do ústraní. Postupem času se tyto „ingliš“ výrazy staly samozřejmou součástí slovníku mládeže školou povinné a zcela bez rozpaků ji žáci používali i v komunikaci s vyučujícími. V situaci, kdy se spisovná čeština začala vytrácet už i ze školních lavic a mládež ji počala vnímat pouze jako nutné zlo, nelze se skeptikům divit, že nabývali dojmu, že naši mateřské chlouby začíná zvonit hrana. Svým způsobem s nimi lze souhlasit. Česká slova se vytrácela také ze slovníku úředníků a ony „ingliš“ výrazy se staly běžnou součástí písemné komunikace. Dalo by se říct, že je to určitá daň doby.

V krátkosti však zmíním ještě dalšího nepřítel češtiny, kterým je dialekt. Každý kraj má ten svůj a nedá na něj dopustit. Běda tomu, kdo si dovolí namítnout například něco proti brněnskému „hantecu“. Zapřísáhlý Brňák pak dotyčného rázně zavrhně do historie jejich nářečí a onen odvážlivec bude ihned o další cenné informace moudřejší. Tím spíše, pokud bude odvážlivec z Prahy! Pražský dialekt nelze přeslechnout v žádném případě a v naprosté většině rodilého Pražáka prozradí už první věta. Prej na tom není nic špatného, tak proč by v tom

jako měl být nějaký problém. A s tímto názorem zřejmě souhlasí i řada různých moderátorů a hlasatelů, jelikož ta nefalšovaná pražská mluva bývá také často slyšet v televizi a rozhlase.

Rozhodně nechci, aby z těchto řádků vyznělo, že jsem striktním zastáncem češtiny, jen a pouze v té nejspisovnější podobě. Všechno má však své meze a myslím si, že by stálo minimálně za zvážení, zdali by se neměly opět nastavit jakési „hranice“, kde bychom se se spisovnou češtinou znovu mohli setkávat. V současnosti jí stále obývá a pokud se mi poněkud začne stýskat, musím sáhnout do své rozsáhlé sbírky děl z produkce nesmrtelné dvojice Svěrák – Smoljak. S češtinou si doslova hrají a spousta slovních hříček určitě utkvěla v paměti nejednoho z nás. Mám však obavy, že pokud skutečně nezačneme hledat cestu zpět ke spisovnějšímu pojetí našeho jazyka mateřského, pak není daleko doba, kdy se k němu budeme moci vrátet opravdu už jedině při poslechu CD či DVD nosičů.“

Autory jsou student Martin Adámek a PhDr. Radana Metelková Svobodová, Ph.D., z katedry českého jazyka a literatury z didaktikou, Pedagogická fakulta Ostravské univerzity

VAŠÍM OBJEKTIVEM

BESKYDY 2012. Snímky: Libuše Waleczková, Ostrava

BAMBOO RESTAURANT

ŘECKÝ BRUNCH
V RESTAURACI BAMBOO

NEDĚLE, 29. 1. 2012
12:00 - 15:00

CENA: 395,- Kč / osoba

www.bamboorestaurant.cz

V CENTRU OSTRAVY

- k pronájmu kanceláře všech velikostí od 10 m² a více, kanceláře standardní nebo kompletně rekonstruované, cena od 700,- Kč měsíčně za kancelář
- k pronájmu dva byty

pronájem možný ihned, cena dohodou

Kontakt: p. Bohumila Čizmarová, mobil: 602 449 761, tel.: 354 524 124, fax: 354 524 136, e-mail: cizmarova@hasso.cz

SLEVVY ZA VČASNÝ NÁKUP - RODINNÉ BALÍČKY - DĚTI ZDARMA!

VRAŠNA, LESBOS, KOS, RHODOS, IOS, KYPR, SANTORINI, BRÉTA, ZAKYNTHOS, LEFKADA

LETECKY Z OSTRAVY NEBO LUXUSNÍM AUTOKAREM!

NTP
Nikolas tours
23. sezóna

Rezervace
On-line: www.nikalas.cz
Telefonicky: 602 194 000
Nikolas tours a.s.,
Nádražní 124,
702 00 Ostrava

DŮM ZA 50% CENY!!

Realitní úřad v sídli Křivoš, č. 101/101
Cedule, okres Bruntál, Dražba 29.3.2012 ve 14:00. Cena: 420.000 Kč, náklady: 440.000 Kč, celková cena: 860.000 Kč.
www.euroreality.cz, 800 900 490

♥ SOUTĚŽ: VALENTÝNSKÉ VZKAZY ♥

Prožijte zamilovaný víkend!

Svatý Valentýn. Svátek, který se tak trochu „zabydlel“ i v našich zeměpisných šířkách. Píšíte svému milému, své milé valentýnský vzkaz? Pokud ano, pošlete jej i do Deníku (reporter.ostravsky@denik.cz). Vaše vzkazy budeme shromažďovat, zveřejníme je a ten nejkrásnější také oceníme.

Vítěz získá Valentýnský víkend pro dvě osoby v ostravském hotelu Imperial.

Kromě ubytování ve dvou lůžkovém pokoji typu Executive a speciálního menu v secesním restaurantu Legend se výherce může těšit také na návštěvu hotelového Relax centra s bazénem a saunou a na bohatou bufetovou snídani. Víkend prožije od 11. do 12. února letošního roku.

Cenu do naší soutěže věnoval hotel Imperial.

(www.mamaison.com/imperial).

VAŠE TÉMATA

Téma 1: Naše zvíře. Máte doma nějakého mazlíčka? Zažili jste s ním nějakou veselou historku? Napište nám, pošlete fotografii.

Téma 2: Rady, tipy, nápady. Jak správně přesadit kaktus? Jak uvařit květák, aby se nerozpádal? Jak vyčistit skvrnu od trávy? Jak pěstovat doma bylinky? Jak na to? Máte v zásobě nějaké praktické rady do domácnosti? Napiš-

te nám je, podělte se s ostatními čtenáři. Rádi tyto rady zveřejníme.

Téma 3: Co vám v Ostravě chybí?
reporter.ostravsky@denik.cz

Moravskoslezský deník,
U nás doma, Mlýnská 10,
702 00 Moravská Ostrava.
Tel.: 602 530 166
Stranu připravila:
Hana Porebská